

Lluís Vilarrasa

Els fruits vermells

Lleida, Pagès Editors, 2016

No és pas recent l'esclat de Lluís Vilarrasa en el món de les lletres (ha publicat sis títols en narrativa i rebut més d'un premi), tot i que amb aquest llibre sembla haver-s'hi consagrat amb contundència. *Els fruits vermells* ha estat guardonada amb el Premi de Novel·la Breu Ciutat de Mollerussa (2016), una distinció que nasqué vint-i-vuit anys enrere i que pretén posar en solfa el valor de la literatura catalana breu. Lluís Vilarrasa desfila, a partir d'ara, enmig de noms com els de Francesc Puigpelat, Emili Bayo, Glòria Llobet o Andreu Sotorra (per esmentar-ne alguns), un univers literari en expansió.

Aquesta reivindicació autorial que duc a terme entra en contradicció, en el camp purament de la ficció, amb el tema que explora la novel·la: la reconsideració del prestigi de la *gent de lletres*. La història que es teixeix en les cent pàgines i escaig del relat mostra una temàtica poc cultivada en la literatura catalana actual: les relacions de poder que es produeixen en el camp literari entre els poderosos i els subordinats, és a dir, entre les celebritats literàries i els negres (literaris, s'entén) de qui sovint, de grat o per força, depenen. La novel·la es dibuixa a partir d'un joc de tensions i distensions en forma de triangle amorós i laboral que fan avançar, narrativament, la història i sostenen la trama. D'una banda, Narcís Soler Claramunt, estrella literària àvida de fama però conscient que aquesta l'abandona a marxes forçades; de l'altra, Natalie, la jove esposa francesa que repudia el vell caduc però n'admira, i en necessita, els diners i la fama; per últim, Juli Vila Fitzgerald, un escriptor mig mort de gana i encuriós pel món de l'alta cultura (i per la dona misteriosa amb accent francès). L'anècdota de partida de la narració és la urgència, en el si del matrimoni Soler Claramunt, de trobar un ajudant per a la darrera gran obra de l'escriptor, figura que omple Juli Vila.

El joc de contraris que configura la novel·la ja el prefigurava unes dècades enrere, a nivell teòric, Pierre Bourdieu en parlar de la violència simbòlica inherent en la jerarquització social. Juli Vila Fitzgerald, que signa Fitzgerald com a homenatge a la seva germana, morta cinc anys enrere en un accident de muntanya i a qui agradava dir-li així, juga a ser un escriptor reconegut i amb veu pròpia tot i que no pertany, ni de bon tros, al cercle dels elegits de l'alta cultura. Tanmateix, perd la veu (l'ha de perdre) si exerceix de negre de Narcís Soler Claramunt, un *homme de lettres* en hores baixes (*Sic*

transit gloria mundi). Juli creu, com matisa Bourdieu, que "le jeu en vaut la chandelle", és a dir, que paga la pena sacrificar la veu pròpia per adquirir la d'un altre, si això dóna prestigi. Per què, si no, hauria acceptat l'encàrrec? (Bé, potser la fascinació que exerceix Natalie hi té alguna cosa a veure...) Però aquesta *il·lusió* s'estronca en adonar-se de la impostura: ell no serà mai cèlebre, si no pren possessió autorial d'allò que escriu i roman, com un simple col·laborador, als agraïments. La rebel·lió, mig secreta, de l'escriptent triomfa i clausura el relat.

La història que conta aquest llibre permet descobrir un teixit d'idees i d'impressions força complex. La brevetat de la narració, de to expositiu i amb una prosa envejable per la claredat de què fa gala, no desmereix pas la intensitat de les idees exposades. Si l'estil és àgil, l'imaginari que mostra la novel·la és prenyat de nocions que, en certa manera, s'oposen i que ajuden, sens dubte, a formar el conflicte necessari en tota ficció. I és que no és només de literatura que parla aquest llibre –tot i que ho fa sobretot–, sinó també d'amor, de mort i de vida. Ben mirat, potser la literatura és amor, mort i vida al mateix temps, "el dèbil pètal de la felicitat...".

Els fruits vermells són una evocació a Baudelaire, concretament al Baudelaire d'aquest cant a la joventut arrasadora i irracional del poema "L'Ennemi" (*Les Fleurs du Mal*, 1857): "Ma jeunesse ne fut qu'un ténébreux orage. / Traversé çà et là par de brillants soleils; / La tonnerre et la pluie on fait un tel ravage, / Qu'il reste en mon jardin bien peu de fruits vermeils". Les referències literàries en el llibre són constants –a vegades fins al punt de dotar-lo d'un refistolament un xic feixuc–: el nom mateix del protagonista, em pregunto, no té un eco al novel·lista vallenc creador de la novel·la catalana moderna? O, encara, més enllà de l'aparició fugaç de Foix, Tolstoi, Villalonga, Shakespeare, Borges i un llarg etcètera, l'obsessió en l'ús de l'adjectiu *iridescent* (que té les propietats de l'iris, és a dir, *De tots colors*) per part de Soler Claramunt. Amb tot, és probable que aquest bombardeig respongui a una voluntat molt concreta: la de carregar l'arma de la ironia. Josep Borrrell, president del jurat que atorgà aquest premi, remarcava el to irònic del relat i la "novetat i l'originalitat del tractament", capaç de "crear una tensió dramàtica que sap atrapar el lector". Aquest joc de contrastos es produeix, sovint, amb l'ajuda del recurs irònic; altres, amb la tensió entre el sublim i el grotesc (penso, per exemple, amb l'escena en què el protagonista, entre encisat i horroritzat, pregunta a Natalie si ha matat el gran escriptor català del segle XX tot estimbant-lo es-

cales avall; o, encara, amb la bufetada, a l'estil ollerà, que Narcís Soler Claramunt rep de la jove esposa).

El prestigi de la gent de lletres, qüestionat en aquesta novel·la, no pot ser posat en dubte, tanmateix, pel que fa a l'autor. No és pas acriticament que li atorguem, com a lectors atents, el mèrit d'haver sabut construir una història que, més enllà de l'anècdota de què parteix (prou interessant en un món massa sovint poc crític amb els seus escriptors), sap teixir amb una ploma lleugera i irònica un imaginari farcit d'idees estimulants, a desgrat del que pensa, a parer meu molt encertadament, el gran homme de lettres del relat:

Les idees ens abandonen, senyor Vila Fitzgerald, perquè ja no creiem en res, els personatges també, per abús de psicologia, els arguments ens cauen de les mans, perquè n'hi ha quatre i ja els hem reescalfat massa vegades. Però les paraules dringuen màgicament en el nostre interior i il·luminen dèbilment les cúpules de la nostra desolació... Jo ja només crec en les paraules, i la nostra missió és salvar-les, no en tenim cap altra (p. 26-27).

Certament, sembla que Lluís Vilarrasa tingui la varreta màgica per salvar els mots, a la manera d'Espriu. I les idees.

Anna LLOVERA JUNCA
Universitat de Lleida

Montse Germà

Fotopoesia 2016. Viatge fotogràfic i poètic per la comarca catalana de les Garrigues (Lleida)

Associació Cultural Espai Antoni Ferrer del castell de l'Esplugu Calba, 2016

El poema "Foscant" (p. 55) s'obre amb aquests dos versos: "La claror s'arrapa a la faç rogenca / quan el fosc paisatge ha perdut el rumb." Montse Germà al·ludeix al crepuscle i a l'efecte de la llum sobre un territori que esdevé paisatge difuminat. La imprecisió de les formes i l'aparició dels cromatismes insòlits alimenten la imaginació. És el moment dels "Núvols encesos" (p. 53). S'entén el primer valor metafòric de l'expressió, el paisatge ha deixat de ser el que era fins al moment i està esdevenint una altra cosa. Però hi ha implícita una idea menys evident: si el paisatge ha perdut el rumb significa que segueix un recorregut, si sembla que l'ha perdut, és que el té, un rumb.

Aquest rumb del paisatge és un rumb diacrònic, un desplaçar-se en el temps. Montse Germà s'acara al territori de les Garrigues per retornar-lo transformat en un paisatge que segueix un rumb. L'acompanyen en el procés dos artistes gràfics: Jordi Lluís Pi Calzada i Jordi Salat Orteu, que aporten la seva mirada fotogràfica.

Quan un creador contempla un territori i l'incorpora a la seva obra, selecciona de l'inesgotable i inabastable realitat allò que vol singularitzar i fer paisatge. Montse Germà ha decidit seleccionar els moments de transició. La primera part del llibre porta per títol "Entretemps. Fotopoesia de natura" i comença amb el despertar joiós del color a la primavera i salta fins al moment en què les espigues de blat ja són madures. Ens estalvia les èpoques més dures d'un territori amb un clima d'extrems. Veiem, en els poemes de Montse Germà, un paisatge en trànsit: els moments que l'autora selecciona fan èmfasi en aquest procés de transformació

Predominen tres colors a la paleta que utilitza Montse Germà per pintar el paisatge de les Garrigues. El vermell, el blanc i el groc torrat. L'hivern és recordat com un temps àrid que ha quedat endarrere. La terra desperta de nou per celebrar la vida. Dos habitants poblen aquest paisatge: els pagesos i les nimfes. Els versos de Montse Germà són hereus de la tradició grega i romana que ens ha arribat a través del Renaixement primer i després del Romanticisme. Les referències a la tradició mitològica apareixen en diversos poemes. Els menys coneguts fins i tot s'expliquen al lector en notes a peu de pàgina. La seva aproximació al paisatge veu d'aquesta tradició i inclou elogis als treballadors de